

PsittaScene

EXTRA BIJLAGE BENELUX

Van de directeur

Blauwkeel ara's, Geelkuifkaketoos en Grijze roodstaarten zijn totaal verschillende vogels, maar ze hebben één ding gemeen. Ze zijn alle drie geliefd tot bijna uitsterven door de mens. De ara's werden in de jaren 70 en 80 uitgeroeid, de kaketoos in 80-er en 90-er jaren en de Grijze roodstaarten, eerlijk gezegd, daarvan is de decimering tot op vandaag nog gaande.

Ik denk dat je van de verhalen in dit nummer, over ons werk in de afgelopen jaren om de Blauwkeel ara te redden en over ons eerste jaar werk voor de Geelkuifkaketoos, zult genieten.

Velen van jullie weten dat de Grijze roodstaart onlangs in het nieuws is geweest omdat hun lot werd bepaald door het CITES-secretariaat in Zwitserland. Het stof is nog niet opgetrokken, maar ik dacht ik deel twee stukken nieuws met jullie, één goed en één slecht.

Eerst het goede nieuws: bij het vernemen dat CITES de verdenking van handel in Kameroen en misschien Kongo opnieuw in ogenschouw zou nemen, dachten we dat papegaaientiefhebbers het leuk zouden vinden hun visie bekend te maken. En dat deden jullie! Door gebruik te maken van iedere truc die we konden bedenken, stuurden we het bericht de wereld in en binnen 10 dagen hadden we meer dan 41387 handtekeningen van mensen uit meer dan 139 landen! Ik kan je niet vertellen hoe bemoedigend het was dit soort snelle en hartelijke ontboezemingen van enthousiasme om de handel in wilde Grijze roodstaarten te stoppen, te zien.

Het slechte nieuws: CITES heeft, ondanks wetenschappers, het publiek en hun eigen regels, de export heropent tot 3.000 vogels per jaar. Hetzelfde gebeurde voorheen met Geelkuifkaketoos. Tienduizenden bleven worden gevangen terwijl CITES dacht over handelsbeperkingen. Evenzo zijn er meer dan 80.000 Grijze roodstaarten uit het wild gehaald sinds de overweging van CITES over deze handel meer dan 10 jaar geleden serieus nam. Hopelijk is het niet te laat om zowel de Timneh als de Grijze roodstaart te redden, maar om dat te doen, is het beëindigen van de legale handel de hoogste prioriteit.

Bedankt voor je steun en houd contact voor wegen om ons te helpen dit doel te bereiken in het komende jaar.

Jamie Gilardi

Directeur

10 Jaar - Blauwkeel ara's

Het beantwoorden van de vraag "Hoeveel Blauwkeel ara's zijn er" is niet gemakkelijk. Hun habitat, de ieder seizoen overstroomde savannen in het noorden van Bolivia, is moeilijk te bereiken en vogels kunnen over relatief grote gebieden verspreid zijn, ondanks hun beperkte verspreiding. Toch zijn er pogingen gedaan om hun aantallen te schatten door onderzoek naar bekendstaande vogels.

Begin jaren 80 leverden informatie van de lokale bevolking schattingen op die uiteenliepen van 500 tot 1000 stuks. Echter eind jaren 80 waren ze allemaal verdwenen. In 1992 ontdekten Jordaan en Mund een kleine populatie die het begin verschafte voor hoop om de verspreiding van de soort uit te breiden. Sinds die tijd hebben onafhankelijke onderzoeken doorlopend lage aantallen vertoond van waargenomen vogels

en schattingen van populaties tussen 120-200 stuks. Omdat het moeilijk is om beperkte tellingengegevens te gebruiken om de populatiegrootte door de jaren heen te bepalen en tussen de verschillende sites, is gedegen bewijs nodig om te laten zien hoe weinig Blauwkeel ara's er zijn, om zodoende de kritisch bedreigde status van deze soort te bevestigen en met zekerheid te zeggen dat hij de zeldzaamste is van alle papegaaien.

Sinds 2002 is het behouden van de overgebleven wilde populatie van de *Ara glaucogularis* het middelpunt van een intensief voortdurend project van de World Parrot Trust. Dit project is uitgebreid naar ingewikkeld beschermingsprogramma, wat niet alleen populatieonderzoeken omvat en op zoek is naar nog meer sites van de Blauwkeel ara, maar ook onderzoek doet naar de habitat, directe bescherming van wilde nesten en samenwerkt met lokale en nationale groepen.

Bedreiging en acties

Ons bestaande beschermingsproject voor de Blauwkeel ara richt zich op onmiddellijke beschermingsacties met als doel oplossingen op lange termijn. Maar eerst moesten we de bedreigingen identificeren die de Blauwkeel ara's ondergaan en plannen bedenken om deze beperkende factoren aan te pakken.

Handel in wilde vogels | Handel is een bedreiging voor veel papegaaiensoorten, die voornamelijk kwetsbaar zijn voor teveel oogsten vanwege hun lage reproductie cijfers. De mogelijkheid dat de handel in wilde vogels de laatst overgebleven wilde populatie van de Blauwkeel ara vernietigd is een serieus probleem die onmiddellijke aandacht rechtvaardigt.

De intensiteit van handel in Blauwkeel ara's eind jaren 70 en begin jaren 80 is waarschijnlijk de hoofdoorzaak die verantwoord is voor de huidige lage aantallen in populatie. Gelukkig zijn waargenomen incidenten van actieve handel tijdens onze tijd in het veld minimaal, waarschijnlijk vanwege de lage aantallen van de soort, zijn beschermingsstatus in Bolivia en onze aanwezigheid in hun nestgebieden.

Tekort aan nestgelegenheid | Kwalitatieve natuurlijke nestholtes bleken een beperkende factor zoals voorheen is geconstateerd. Laatst hebben we geëxperimenteerd met een verscheidenheid aan nestboxen om te ontdekken wat de vogels zouden accepteren en met succes zouden gebruiken. We hebben een assortiment aan materialen, posities, vormen, grootte en openingen uitgetoet. De ara's onderzochten nieuwsgierig alle modellen en uiteindelijk legden ze meestal eieren in houten, rechtopstaande boxen met grote ingangen. We hebben nu nestboxen in alle gebieden waarvan we weten dat de Blauwkeel ara's broeden.

Sinds 2007 hebben 4 paren nestboxen gebruikt bij elf verschillende pogingen. Nestboxen vullen niet alleen een noodzakelijke ruimte op voor de wilde vogels, zij zijn ook veiliger dan de meeste natuurlijke holtes. Boxen overstromen niet, een groot probleem bij natuurlijke nesten, en zijn minder vatbaar voor predatie. Bijen zijn ook een kleiner probleem bij kunstmatige nestboxen, vooral die van PVC, omdat bijen ertoe leiden dat de boxen na een paar manden worden verlaten. Nestboxen zijn ook gemakkelijker en veiliger voor wetenschappers om ze te beschermen en toegankelijker, verminderen de verstoring rond het nest.

Mislukken van nesten | Nesten mislukken om verschillende redenen. Predatie is historisch gezien ons #1 probleem. Het zoeken naar oplossingen is een uitdaging, omdat het moeilijk kan zijn de predators vast te stellen. Er zijn nu anti-predatoren beschermers aangebracht op alle nestsites.

Dit kunnen eenvoudigweg metalen wapperende stroken rond de boomstammen zijn, waarbij de takken teruggesnoeid zijn rond de ingangen, om zodoende een eind te maken aan klimmende predators. Het handhaven van meerdere malen controleren door vrijwilligers is eveneens een groot voordeel tegen predatie. We hebben tevens surveillance ingesteld en camera's in het nest om bezoekers te herkennen. We vangen verrassend veel bezoekers rond de nesten – de meest regelmatige zijn enorme kakkerlakken en kikkers en vleermuizen.

Om de ouders te helpen hun nesten te verdedigen, zochten we naar een manier om de tijd van foerageren te verminderen. Wij deden dit door het aanbieden van trossen motacú palmnoten, een favoriet natuurlijk voedsel, nabij de actieve nesten. Hierdoor was 2010 het eerste jaar in de geschiedenis van de Blauwkeel ara's dat er bij controle nul geroofde nesten waren.

Overstroming | De regen kan bij tijden meedogenloos zijn – in sommige seizoenen worden we dagenlang geplaagd door stromende regen. In het verleden zijn sommige holtes gevuld met water ten koste van óf de kuikens óf de eieren. Gelukkig hebben we al deze nesten, die gevoelig zijn voor overstroming, kunnen achterhalen en hebben we drainagegaten gemaakt of daken om de vogels te beschermen van dit kenmerkende, natuurlijke gevaar. Tot ons genoegen zijn er in 2008 geen nesten overstroomd.

Horzels | Als horzeleieren uitkomen op een ara, begraaft de larve zich onder de huid. Ze zijn over het algemeen goedaardig, vooral voor grotere soorten. Echter we hebben heel jonge kuikens verloren (~5 dagen) aan horzels, We hebben ook oudere kuikens gehad (~45 dagen) die geïnfecteerd waren en in dat geval konden we ze verwijderen zonder de kuikens schade toe te brengen.

Afname van broeden | Een natuurlijk fenomeen die de Blauwkeel ara's beperken in herstel, staat bekend als afname van broeden. Het is een bekend resultaat van het normale niet synchroon uitkomen van kuikens. Het gebeurt als het kuiken, dat het eerste uitkomt en groter en sterker is, de kleinere later uitgekomen kuikens wegconcurreren (zie foto's pagina 4&6). Terwijl grootbrengen van één kuiken kan werken bij andere soorten, is dit in dit geval niet genoeg voor het herstel! Als reactie hierop controleren we iedere dag, identificeren kuikens die een zetje nodig hebben en help ze met handopfok. Dankzij onze bemoeienis zijn er sinds 2007 geen kuikens meer gestorven vanwege afname van broeden en we hebben het gemiddelde aantal fledglings per nest verhoogd van één naar twee.

Plannen voor de toekomst

De realiteit is dat de Blauwkeel ara nu een “beschermingsafhankelijke soort” is. Dat betekent dat de populatie niet kan herstellen zonder duidelijke professionele beschermingsacties. Acties houden in, maar zijn niet beperkt tot, al de tactieken, die we in de laatste decennia hebben gebruikt, om het gebruik van de nestsite te verhogen, actieve nesten te beschermen tegen predatoren, verhogen van het overleven van nestlingen en beschermde gebieden te stichten.

Bovendien zullen we de komende jaren onze aandacht richten op een paar nieuwe pogingen.

- a) Om op lange termijn zeker te zijn van genetische variatie van de *Ara glaucogularis* in Bolivia hebben we een kweek in gevangenschap opgezet plus een vrijlatingsprogramma. Vogels zullen met de hand worden grootgebracht op een broed –en vrijlatingscentrum ter plaatse en vrijgelaten worden op beschermd land van de regering met toestemming van de regering van Bolivia.
- b) Om prioriteit vrijlatingssites en kandidaat vogels voor elke site te kiezen, zullen we genetische variatie kiezen in wilde en gevangen vogels en mogelijke vrijlatingssites uitkiezen gebaseerd op kwaliteit en aanwezig habitat en huidige bedreigingen.
- c) Om beter te weten hoe deze soort de habitat gebruikt zullen we gebruik maken van telemetrie en satelliet. De Beni savannen blijven ieder zes maanden onder water staan, waardoor het onmogelijk is de groepen te volgen buiten het broedseizoen. Met gevolg dat we geen informatie hebben over de bewegingen van de vogels. Om te weten waar de vogels zijn tijdens de rest van het jaar zal ons helpen om beschermde gebieden voor te dragen voor de Blauwkeel ara's.
- d) Om begrip en voorspraak te verhogen voor de soort binnen Bolivia en internationaal zullen we gedrukte en online materialen, artikelen in bekende kranten ontwikkelen en verspreiden en het effect ervan onderzoeken.

D.m.v. deze tientallen jarenlange verantwoorde en collectieve inspanning zijn er belangrijke ontdekkingen gedaan over de habitat van de Blauwkeel ara, zijn unieke nestingecologie en de redenen die zijn herstel beperken. Sleutelfactoren houden in beschermen en beheren van wilde nesten, het herstel van geselecteerde

habitats die zijn getroffen door het houden van vee en educatie van lokale belanghebbenden om strategieën voor landschapbeheer op lange termijn vast te stellen.

De toekomst van deze soort zal worden vastgesteld door de acties die we de komende jaren zullen ondernemen. Timing is dringend en de nood is hoog. We waarderen en verwelkomen jullie steun bij de hulp om deze kritisch bedreigde soort te redden.

Hoogst zeldzaam – het redden van de Kleine Geelkuif kaketoë

door Dudi Nandika & Dwi Agustina (Konservasi Kakatua Indonesia)

Het is voor een papegaaienthousiast misschien moeilijk voor te stellen dat een kleine witte kaketoë met een gele kuif een kritisch bedreigde soort kan zijn, vanwege de overvloed aan Grote Geelkuif kaketoës *Cacatua galerita*. Echter terwijl de Australische papegaaisoort goed gedijt, is één van zijn naaste familielid, de kleinere Kleine Geelkuif kaketoë *Cacatua sulphurea* is ernstig aan het afnemen en wordt nu beschouwd als één van de zeldzaamste papegaaien ter wereld.

De toekomst van de kritisch bedreigde Kleine Geelkuif kaketoë is onzeker. In de laatste 40 jaar heeft het te lijden van zware achteruitgang van populatie, geschat op meer dan 80%. Terwijl zijn habitateisen enigszins flexibel zijn, is zijn achteruitgang te wijten aan onverantwoorde exploitatie door de handel. Op grote schaal houtkap en omvormen van bos tot landbouw over zijn verspreidingsgebied heeft zijn verlies verergerd. In feite heeft, de laatste honderd jaar, de teruggang van aantallen kaketoës op Sumba eiland bijna gelijk opgelopen met het verlies van bruikbaar habitat. Het gebruik van pesticide sinds 1989 is nog eens een mogelijke bedreiging.

De World Parrot Trust (WPT) deed mee aan de voortdurende pogingen van de Indonesian Parrot Project (IPP) en Konservasi Kakatua Indonesia (KKI) gebaseerd op een meerjarige samenwerking om de Kleine Geelkuif kaketoë te bestuderen en te behouden. Ons gecombineerde werk om deze bedreigde soort richt zich voornamelijk op:

? Veldwerk was bedoeld om inzicht te krijgen van de ecologie van de soort en hoe ze de omgeving gebruikten;

? Tellingen om de huidige aantallen van de overgebleven vogels in het wild te weten;

? Educatiepogingen om de bevolking te bereiken die binnen de populaties leven om zowel de waarde om deze vogels in het wild te behouden en ze tevens te betrekken bij ons werk. Door educatie van de lokale bevolking hopen we dat lokale helpers en parkmedewerkers de vogels beter steunen.

Medewerkers van alle drie de organisaties doen hieraan mee. Het meeste werk in het wild wordt gedaan door veldmedewerkers die bestaat uit Dudi Nandika en Dwi Agustina, onderzoekers uit Indonesië, zowel als Mehd Halaouate, professionele veldgids en Indonesische Programma directeur van de World Parrot Trust.

Het team zette onderzoeken op naar de Kleine Geelkuif kaketoë om nieuwe informatie te verzamelen over de resterende wilde populatie en de beschermingsnaden te begrijpen om deze kaketoë te doen overleven. Helaas wat we vonden was overduidelijk minder vogels dan in de laatste 10 jaar waren vermeld.

In het veld

Er zijn vier algemeen bekende ondersoorten (drie zijn inheems in Indonesië en één ondersoort wordt gedeeld met Timor Leste):

- 1) *C. s. sulphurea*, de nominaatvorm, bevindt zich op Sulawesi;
- 2) *C.s.parvula*, bevindt zich op Nusa Tenggara (een kettingachtige groep eilanden in het zuiden van Indonesië) met de grootste populatie op Komodo/Rinca eilanden en ook op Timor Leste
- 3) *C.s.abbotti* komt alleen op Masakambing eiland voor in het midden van de Java Zee; en

4) *C.s.citronocristata* komt alleen voor op Sumba (kaart pagina 9).

De eerste studies startte in september 2011 toen een team van KKI/IPP naar Masakambing reisde. In januari en februari 2012 gingen ze naar Sumba. Een latere reis van maart tot juni waaronder Dudi en Dwi samen met Mehd en Jamie Gilardi (WPT). Ze vertelden dat honderden kilometers hadden gereisd per vliegtuig, per boot en te voet, terwijl ze verschillende eilanden in Indonesië bezochten om de huidige status van deze vogels te schatten.

Komodo National Park, East Nusa Tenggara: Hier leven misschien nog de meeste Kleine Geelkuif kaketoës. Analyses en satellietkaarten tonen dat van alle onderzochte locaties, dit het eiland is waar nog aanzienlijk stroken bos gevonden worden.

Het ironische van de kaketoëpopulatie op dit eiland is dat het heeft geprofiteerd van de bescherming van de Komodovaranen *Varanus komodoensis*. De kuikens staan zeker op het menu van de jonge varanen tijdens het broedseizoen, als de reptielen hun hele jonge leven doorbrengen in de bomen om te voorkomen dat ze worden opgegeten door de volwassenen. Het is gemakkelijk voor een varaan om een nestholte in te gaan en zich te goed te doen aan alles wat er in zit. Toekomstige plannen om deze papegaai te beschermen zal zonder twijfel bestaan in pogingen de nestsites van de kaketoë te beschermen tegen deze druk van predatoren.

Pasoso Island, Centraal Sulawesi: Dit eiland bezit één van de beste mogelijkheden voor de toekomst van de soort. De vogels worden nog steeds gezien in relatieve overvloed en vooral belangrijk dat ze kunnen worden beschermd met een minimale inspanning en fondsen. De beste manier om dit te bereiken is om de vijf gezinnen die op het eiland wonen te betrekken bij het beschermingswerk. Omdat op Komodo eiland de kaketoës profiteren van een niet gerelateerd lokaal beschermingsprogramma – er is al een zeeschildpadden programma ter plaatse. Anders dan op Komodo, met zijn beroemde varanenpopulatie, zijn de schildpadden geen bedreiging voor de kaketoës.

Manupeu Tanah Daru National Park & Poronumbu Forest op Sumba, East Nusa Tenggara: Op sommige sites op Sumba is de kaketoëpopulatie nog goed genoeg om beschermingsveldwerk voort te zetten. Manieren om de broedpogingen van de vogels een groeistoot te geven en beschermen van nestlocaties hebben een hoge prioriteit. Geschikte nestbomen zijn er weinig en de competitie tussen verschillende vogelsoorten is hoog.

Op andere sites zoals het bos op Poronumbu, is het grote probleem dat het bos buiten de grenzen van het National Park liggen. Hoewel de kaketoës zo goed als beschermd zijn, zijn de nestbomen en voor voedsel het niet, en er wordt hier nog steeds hout gekapt voor lokaal gebruik om huizen te bouwen. Als zodanig zullen de Kleine Geelkuif kaketoës hier zich niet vermeerderen en de vogels zullen uit dit gebied verdwijnen. De enige manier om het Poronumbu bos te redden is om het gebied tot Nature Reserve te verklaren omdat het té klein is om als National Park te beschouwen.

Een ander factor die ongetwijfeld effect zal hebben op de populatie van de Kleine Geelkuif kaketoës zijn de veranderingen in de landbouw die over heel Sumba plaatsvinden, waar elk klein stukje land wordt veranderd in rijstvelden en rijst wordt het stapeldieet op de eilanden. Aangezien graan, papaja en ander menselijk voedsel voorheen werden geserveerd in het kaketoë dieet, is dit voedsel steeds meer beperkt. Zonder dat zullen de vogels geheel en al moeten vertrouwen op wat het afnemende regenwoud produceert.

Masakambing Island, Masalembu, East Java: De laatste 15 jaar heeft de populatie van de Abbott kaketoë *Cacatua sulphurea abbotti* geschommeld tussen de 5 en 10 stuks, wat ze de zeldzaamste maakt van alle kaketoës. Veldwerk van september – november 2011 en dan opnieuw in 2012, vond 15 kaketoës een duidelijke toename, waaronder 5 volwassen paren (blijkbaar copulerend), één “teenager” man en twee jonge vogels. Voortdurende educatie op het eiland opgezet door KKI/IPP waaronder schoolbezoeken, posters en presentaties en presentaties aan bevolking lijken te werken omdat de populatie van de vogels in tact blijft, en heel langzaam oploopt.

Vooruitzicht op de toekomst

Op sommige eilanden is het vooruitzicht voor de Kleine Geelkuif kaketoe wanhopiger dan op anderen. Kiezen welk gebied het eerst aandacht verdient, is van belang en gelijktijdig een moeilijke te maken beslissing, op sommige plaatsen zijn er zóveel factoren die de vogels aantasten dat de bescherming van de soort op die locaties misschien bijna onmogelijk zijn te bereiken. Zoals aangetoond lijkt de situatie veel erger dan voorheen bekend was, zoals op Sulawesi. De resultaten van het veldwerk worden gebruikt om verdere beschermingspogingen te formuleren en uit te voeren op sleutelplekken waar ze de grootste invloed kunnen hebben. Deze pogingen zullen waarschijnlijk zijn:

Veldonderzoek: Het uitvoeren van vogeltellingen om beter inzicht te krijgen in de huidige wilde populatie, het schatten van het aanbod van voedsel en gebruik van habitat en wat de oorzaak is van de slechte broedresultaten.

Gemeenschap erbij betrekken/educatie: Opzetten van een C-A-P (Conservation, Awareness and Pride) programma voor schoolkinderen en volwassenen op de diverse eilanden, coördineren van het programma en de response vaststellen. Deze inspanningen afkomstig van IPP en KKI hebben aangetoond dat het een belangrijk en effectief middel is om de lokale houding te raken ten voordele van de bescherming van de kaketoos en weg van ze te zien als een bron om te oogsten.

Bescherming: Verhogen van de reproductiviteit van het broeden d.m.v. uitvoeren van vermijden van nestpredator protocols, onderhouden van wilde nesten om verliezen te voorkomen vanwege overstroming en in verval raken en het aanbieden van kunstmatige nesten om de totale nestmogelijkheden te vergroten. We stellen ons ook ten doel lokale capaciteit op te bouwen door het trainen van lokale onderzoekers en projectmedewerkers.

Verminderen van illegale wildhandel: Werven van lokale beschermingsambtenaren, wetshandhavers en dorpsleiders om met ons samen te werken om de problemen te benadrukken die ten grondslag liggen het niet verantwoord stropen en de harde noodzaak dit te onderdrukken.

Papegaaiesoorten hangen uitsterven boven het hoofd niet alleen in Centraal –en Zuid-Amerika, maar ook in alle bio-geografische gebieden waar papegaaiaachtigen voorkomen. De IPP/KKI en het team van WPT is aan het bewijzen dat programma's ter plaatse in ontwikkelingslanden een belangrijke omslag met betrekking tot de achteruitgang van bedreigde soorten, met relatief beperkte middelen, maar d.m.v. samenwerking en partnerschap met de lokale bevolking.

De Kleine Geelkuif kaketoe en zijn ondersoorten zullen nog voortdurend hulp en veel organisatie nodig hebben om hun aantallen te stabiliseren en toekomstige populaties veilig te stellen. IPP/KKI en WPT zijn bereid het werk te steunen dat nodig is om dit doel te bereiken.

© **Vertalingen Ria Vonk**